

Strasbourg 8.3.2016
COM(2016) 95 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN KESKUSPANKILLE JA EURORYHMÄLLE**

**Talouspolitiikan EU-ohjausjakso 2016: rakenneuudistusten edistymisen arviointi,
makrotalouden epätasapainojen ehkäiseminen ja korjaaminen sekä asetuksen (EU) N:o
1176/2011 nojalla tehtävien perusteellisten tarkastelujen tulokset**

{SWD(2016) 71 to SWD(2016) 96}

1. JOHDANTO

Talouspolitiikan EU-ohjausjakso on keskeinen väline uudistusten toteuttamiseksi jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla. Sen avulla keskitetään ja koordinoidaan kaikkien jäsenvaltioiden uudistustoimia, jotka koskevat makrotaloutta, julkista taloutta ja rakenteita. Vuoden 2016 talouspolitiikan EU-ohjausjaksolla kehitetään edelleen vuonna 2015 käynnistettyä yksinkertaistettua menettelyä, joka perustuu komission tiedonantoon toimista Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelemiseksi¹. Uudella ohjausjaksolla sovitetaan paremmin yhteen euroalueen ja jäsenvaltioiden näkökohdat sekä panostetaan vahvemmin työllisyyteen, sosiaaliseen tulokuntoon, investointeihin ja kilpailukykyyn. Lisäksi edistetään lähentymistä ja kiinnitetään erityistä huomiota EU:n rahastoista ja varsinkin Euroopan rakenne- ja investointirahastoista annettavaan tukeen uudistuksille sekä tekniseen apuun.

Komissio korosti vuoden 2016 vuotuisessa kasvuselvityksessä² tarvetta lujittaa elpymistä ja saada se kestävälle uralle sekä vauhdittaa ylöspäin tapahtuvaa lähentymistä. Euroalueen haasteita ja ensisijaisia tavoitteita käsiteltiin myös euroalueen talouspolitiikasta annetussa suosituksessa.³ Jäsenvaltioiden välisiä ja sisäisiä eroja voidaan vähentää vain, jos jatketaan taloudellista ja sosiaalista lähentymistä ylöspäin. Sen vuoksi komissio on kehottanut jäsenvaltioita hyödyntämään meneillään olevaa lievää elpymistä ja keskittämään politiikkatoimet seuraaviin kolmeen painopisteeseen: investointien käynnistäminen uudelleen, rakenneuudistusten toteuttaminen EU:n kansantalouksien uudistamiseksi ja vastuullinen finanssipolitiikka.

Vuoden 2016 talouspolitiikan EU-ohjausjaksoon sisältyvät maaraportit on annettu tilanteessa, jossa on erittäin tärkeä ruokkia talouden elpymistä ja varmistaa, että elpymisen tueksi toteutetaan tarvittavat toimenpiteet ja politiikat, joilla vapautetaan lisää kasvupotentiaalia. Maaraportit osoittavat, että jäsenvaltioissa tapahtuu tältä osin edistymistä. Osa uudistuksista on sellaisia, että tulosten saaminen saattaa kestää vuosia. Rakenneuudistuksilla luodaan kuitenkin paremmat edellytykset kestäväille kasville, kilpailukykyiselle taloudelle, työllisyydelle ja investoinneille. Koska makrotalouden edellytykset voivat globaalissa taloudessa muuttua nopeasti, on kiireesti hyödynnettävä kaikkia tällä hetkellä voimassa olevia kasvua edistäviä tekijöitä mahdollisimman tehokkaasti ja vauhditettava uudistuksia Euroopan unionin kilpailukykyyn parantamiseksi. Talous- ja sosiaalipolitiikoissa on lisäksi otettava huomioon viimeaikaiset maahantulijoiden ja pakolaisten suuret määrät. Erityisesti on pyrittävä turvaamaan heidän välittömät tarpeensa ja huolehdittava heidän pääsystänsä työmarkkinoille.

Tulosten aikaansaamiseksi tarvitaan tiivistä yhteistyötä kansallisten parlamenttien, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden uudistusten suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvien sidosryhmien kanssa. Jäsenvaltioiden on tehostettava uudistuspyrkimyksiä ja sitouduttava niihin entistä lujemmin. Tämä on otettu huomioon ohjeissa, jotka komissio on antanut jäsenvaltioille kansallisten uudistusohjelmien valmistelua varten. Komissio on myös tiivistänyt yhteyksiään työmarkkinaosapuoliin Euroopan ja jäsenvaltioiden tasolla keskustellakseen talouspolitiikan EU-ohjausjakson keskeisistä välitavoitteista. Myös kansalaisyhteiskunnan osallistumista Eurooppa 2020 -strategian täytäntöönpanon olisi lisättävä.

¹ COM (2015) 600.

² COM (2015) 690.

³ Neuvoston asiakirja 14860/1/15 REV 1, jonka Eurooppa-neuvosto hyväksyi kokouksessaan 18. ja 19. helmikuuta 2016.

Maaraporteissa, jotka on laadittu 26 jäsenvaltiosta⁴, kuvataan kunkin maan taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä. Niissä arvioidaan jäsenvaltioiden edistymistä vuoden 2015 maakohtaisissa suosituksissa mainittujen ongelmien ratkaisemisessa. Lisäksi niihin sisältyy 18 jäsenvaltion osalta makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn edellyttämä perusteellinen tarkastelu. Komissio ehdottaa tämän analyysin perusteella, että joidenkin jäsenvaltioiden tilannetta koskevaa arviota makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä päivitetään. Raporteissa käsitellään myös sellaisia makrotalouden kannalta keskeisiä aloja kuin ilmasto- ja energiapolitiikat, joihin sovelletaan erillisiä politiikkaprosesseja⁵.

Analyysissa tarkastellaan jäsenvaltioiden julkisen talouden tilannetta. Se pohjautuu komission tuoreimpaan talousennusteeseen⁶ ja komission lausuntoihin marraskuussa 2015 toimitetuista euroalueen jäsenvaltioiden vuoden 2016 alustavista talousarviosuunnitelmista sekä komission viime vuonna antamaan ohjeistukseen⁷ sen varmistamisesta, että yhteisellä finanssipoliittisella kehyksellä voidaan tukea EU:n työllisyys- ja kasvustrategiaa.

Maaraporteissa analysoidaan tarkemmin komission viime vuonna havaitsemia investoinnin esteitä, ja ne annetaan yhtä aikaa vuoden 2016 vuotuisen kasvuselvityksen kanssa. Jäsenvaltioiden on tehtävä tiiviisti yhteistyötä keskenään ja EU:n toimielinten kanssa näiden esteiden poistamiseksi talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä sekä Euroopan investointiohjelman⁸ kolmannen pilarin toteuttamiseksi.

Maaraportit ovat lähtökohta jäsenvaltioiden kanssa niiden taloudellisista ja yhteiskunnallisista haasteista käytävälle vuoropuhelulle. Vuoropuhelujen tulokset ja euroaluetta koskeva suositus olisi otettava huomioon laadittaessa huhtikuussa esitettäviä kansallisia uudistusohjelmia. Komissio ei periaatteessa anna suosituksia asioista, joita ei ole erikseen mainittu haasteina maaraporteissa. Komissio antaa kullekin jäsenvaltiolle vain rajallisen määrän maakohtaisia suosituksia. Suositukset vaihtelevat haasteiden vaikeusasteesta riippuen, ja ne otetaan huomioon myös arvioitaessa maan tilannetta makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä.

2. TALOUSTILANNE

Euroopan taloudessa on edelleen meneillään maltillinen elpyminen, mutta ulkoiset riskit ovat kasvaneet. BKT:n kasvu oli vuonna 2015 vain noin 3 prosenttia, maailmantalous on hidastumassa ja sen elpymiseen liittyy useita riskejä.⁹ Suurimmat kehittyneet taloudet ovat elpymässä tai niiden suhdanteet ovat kypsässä vaiheessa, mutta useiden nousevien markkinatalouksien näkymät ovat synkät. Kiinassa kasvun ennakoidaan hidastuvan edelleen, mikä vaikuttaa pääasiassa muihin nouseviin ja kehittyviin talouksiin ja toisaalta myös maailmanlaajuisiin pääomavirtoihin.

Euroopan talous on toistaiseksi selvinnyt riskeistä, mutta vähemmän suotuisan ulkoisen ympäristön vaikutus tuntuu yhä voimakkaampana. Energiahintojen uusi laskusuuntaus parantanee edelleen kotitalouksien ostovoimaa. Ennenäkemättömän suurten pakolais- ja

⁴ Lukuun ottamatta Kreikkaa ja Kyprosta, jotka kuuluvat makrotalouden sopeutusohjelmien piiriin.

⁵ COM (2015) 572, Energiaunionin tilaa koskeva katsaus 2015; COM (2015) 576, Ilmastotoimia koskeva edistymisraportti.

⁶ Euroopan komission talven 2016 talousennuste.

⁷ COM (2015) 12.

⁸ COM (2014) 903.

⁹ Euroopan komission talven 2016 talousennuste.

siirtolaismäärien takia julkiset menot ovat kasvaneet, sillä jäsenvaltiot ovat lisänneet vastaanotto- ja muita turvapaikkamenettelyihin liittyviä toimia. Rahapolitiikan on tarkoitus jatkaa erittäin elvyttävänä, ja finanssipolitiikan odotetaan tukevan elpymistä tänä vuonna. EU:n ulkopuolisen hitaan kasvun kielteiset heijastusvaikutukset saattavat kuitenkin olla suuremmat kuin kaupan välittömät vaikutukset. Myös alhaiset hyödykkeiden hinnat voivat olla riskitekijä, jos ne aiheuttavat epävakautta maailmantaloudessa. Rahoitusmarkkinoiden volatilitteetti on selvästi lisääntynyt viime aikoina. Erityisesti pankkien osakkeiden hinnat ovat laskeneet voimakkaasti, ja eräiden jäsenvaltioiden joukkovelkakirjojen riskipremioiden väliset erot ovat kasvaneet.

Elpyminen on EU:ssa edelleen hidasta ja haurasta. Sen vuoksi on tärkeä vauhdittaa rakenneuudistuksia, edistää investointeja ja luoda kilpailukykyisempi talous. Elpyminen on heikkoa verrattuna sekä EU:n omaan aiempaan kehitykseen että muihin kehittyneisiin talouksiin. EU:n talouskasvun ennakoitaan olevan tänä vuonna 1,9 prosenttia suhteessa BKT:hen ja nousevan 2 prosenttiin vuonna 2017. Työttömyysasteen ennakoitaan jatkavan EU:ssa laskua 9,5 prosentista vuonna 2015 9 prosenttiin vuonna 2016. Työttömyys vähenee todennäköisesti enemmän niissä jäsenvaltioissa, joissa on toteutettu työmarkkinauudistuksia. Yksityisen kulutuksen arvioidaan olevan edelleen tärkein kasvun tekijä, ja sitä tukevat työmarkkinoiden koheneminen ja käytettävissä olevien reaalisten tulojen kasvu. Maailmanlaajuisen kysynnän väheneminen heikentää vientivetoisen elpymisen mahdollisuuksia. Sen vuoksi on olennaista saada investoinnit kasvuun tämänhetkiselä alhaiselta tasolta, jotta ne tukevat talouden laaja-alaisempaa elpymistä ja kääntävät potentiaalisen kasvun jälleen noususuuntaan.

3. EDISTYMINEN MAAKOHTAISTEN SUOSITUSTEN TOTEUTTAMISESSA

Jäsenvaltiot edistyivät jonkin verran vuonna 2015 annetuissa maakohtaisissa suosituksissa mainittujen ongelmien ratkaisemisessa yleisen makrotalouden vakauttamisen yhteydessä. Vuoden 2016 maaraporttien mukaan edistyminen on vuositasolla pysynyt suurin piirtein samanlaisena. Kun asiaa tarkastellaan pidemmällä aikavälillä, on selvää, että keskeisten uudistusten tulokset näkyvät vasta jonkin ajan kuluttua. Tämä voi johtua sekä uudistusten monimutkaisuudesta (esim. työ- ja tuotemarkkinoiden, eläkejärjestelmien ja pankkisektorin uudistaminen) että jäsenvaltioiden vaaliaikatauluista. Useissa jäsenvaltioissa (Tanska, Viro, Irlanti, Espanja, Kroatia, Puola, Portugali ja Slovakia) järjestettiin joko parlamentti- tai presidentinvaalit vuonna 2015 tai vuoden 2016 alussa. Myös maakohtaisten suositusten lukumäärä ja soveltamisala muuttuivat vuodesta 2014 vuoteen 2015. Komissio aikoo esittää kattavan arvioinnin toukokuussa samalla kun se antaa uudet maakohtaiset suositukset.

Yleisesti ottaen EU edistyy kohti Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita. Jäsenvaltiot ovat edistyneet ilmastonmuutokseen ja energiaan liittyvissä tavoitteissa hyvin, ja useimmat niistä todennäköisesti saavuttavat päästöjen vähentämistä, uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta koskevat tavoitteensa vuoteen 2020 mennessä. Tuoreimpien käytettävissä olevien tietojen mukaan EU on myös edistynyt koulutustavoitteiden saavuttamisessa, sillä 17 jäsenvaltiota on jo saavuttanut niille asetetut, koulunkäynnin keskeyttämistä koskevat tavoitteet ja 12 jäsenvaltiota on saavuttanut korkeakoulututkinnon suorittamista koskevat tavoitteet. Vaikka monilla jäsenvaltioilla on vaikeuksia työllisyystavoitteen saavuttamisessa, työllisyystilanne on parantunut lähes kaikissa jäsenvaltioissa. Työllisyysaste kasvoi vuoden 2015 loppuun mennessä 1,1 prosenttia ja oli kriisiä edeltävällä tasolla eli 70,5 prosenttia. Työllisyysaste kasvaa nopeammin naisten osalta, vaikka sukupuolten välinen ero on edelleen

huomattava. Naisten ja miesten työllisyysasteiden välisen eron kaventamiseksi tarvitaan lisätoimia. Myös tutkimus- ja kehittämismenot prosentteina suhteessa BKT:hen kasvoivat noin puolessa jäsenvaltioista, mutta koko EU:n laajuisen tavoitteen saavuttaminen näyttää edelleen vaikealta. Köyhyystavoitteen saavuttamiseen liittyy erityisiä ongelmia, sillä köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä on kasvanut Euroopassa talouskriisiin takia. Viimeaikainen kehitys on kuitenkin myönteisempiä, sillä köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä näyttää vähentyneen yli puolessa jäsenvaltioista. Suuntauksen ennakoidaan jatkuneen vuonna 2015 työllisyysedellytysten parantuessa. Liitteessä 2 esitetään tilanne kaikkien Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden osalta.

4. MAKROTALouden EPÄTASAPAINOJEN KORJAAMINEN

EU ja euroalueen jäsenvaltiot ovat onnistuneet tasapainottamaan talouksiaan. Osa epätasapainoista johtuu talouskriisistä, mutta osa oli olemassa jo ennen kriisiä ja pahensi osaltaan kriisiin vaikutusta. EU:n talouksien tasapainottaminen kestäväällä tavalla on tärkeää yksittäisten jäsenvaltioiden ohella koko EU:lle ja euroalueelle, jotta ne voivat paremmin selviytyä tulevista häiriöistä ja saada aikaan kestävämpää, johdonmukaista ja suurempaa kasvua.

Perusteellisissa tarkasteluissa esitetään kattava analyysi jäsenvaltioiden epätasapainoista. Niissä erotetaan toisaalta suhdannetekijöistä johtuva sopeutus ja toisaalta rakenneuudistuksista johtuva sopeutus ja todetaan, että ainoastaan jälkimmäiset muodostavat pohjan kestäväälle kasvulle. Koska jäsenvaltioiden välillä on merkittäviä kauppaa ja rahoitukseen liittyviä yhteyksiä, analyysissä tarkastellaan myös tasapainottamisen rajatylittäviä vaikutuksia ja todetaan, että tasapainottaminen on tarpeen sekä maissa, joilla on suuri ulkomaanvelka, että ylijäämämaissa. Velan määrän supistaminen on edelleen kiireellistä. Vaikka julkista tai yksityistä velkaa on saatu joissakin tapauksissa vähennettyä, suuret velkamäärät voivat edelleen altistaa taloudet mahdollisille häiriöille. Toisinaan velan kasvu voi olla merkki lisääntyvästä haavoittuvuudesta, vaikka velan määrä sinänsä olisi pieni.

4.1. Tasapainottaminen EU:ssa ja euroalueella

Epätasapainojen sopeuttamista hidastaa moni tekijä. Heikko nimellinen kasvu ja erittäin alhainen inflaatio haittaavat velan vähentämistä. Maailmanlaajuisen kysynnän väheneminen heikentää vientivetoisen elpymisen mahdollisuuksia. Jatkuvasti korkea työttömyysaste joissakin jäsenvaltioissa saattaa vähentää potentiaalisen tuotannon kasvua myös siksi, että sen takia menetetään osaamista ja työttömien työllistettävyyttä heikkenee.

Ulkoisten epätasapainojen korjaaminen etenee. Maat, joilla on mittava ulkomaanvelka, ovat merkittävästi supistaneet kriisiä edeltäneitä suuria vaihtotaseen alijäämiä tai ovat nykyään ylijäämäisiä. Kustannuskilpailukyky on yleisesti parantunut ulkoisten tekijöiden ansiosta. Eräissä jäsenvaltioissa on merkkejä rakenteellisesta sopeutuksesta, jossa resursseja siirtyy avoimelle sektorille. Euroalueen vaihtotaseen ylijäämä on tällä hetkellä yksi maailmaan suurimmista. Muutamalla jäsenvaltiolla on merkittävä ylijäämä, mikä johtuu siitä, että sekä kotimainen kysyntä että kotimaiset investoinnit ovat vähäisiä.

Ongelmana on kuitenkin edelleen korkean velkaantumisasteen aiheuttama haavoittuvuus. Useimmat maat edistävät taseiden korjaamisessa, ja kotitalouksien ja yrityssektorin velkaantumista vähennetään jatkuvasti. Velan vähentämiseen liittyy kuitenkin usein kulutuksen väheneminen. Joissakin maissa yksityisen velan määrä suhteessa BKT:hen on supistunut kasvun voimakkaan elpymisen seurauksena. Velka on useissa jäsenvaltioissa

edelleen ennätysellisen korkealla tasolla. Maissa, joissa velan vähentämispaineet hidastavat elpymistä ja heikentävät investointi- ja kulutusnäkymiä, on kehitettävä edelleen tuottavuuden ja kilpailukyvyyn edellytyksiä, jotta voidaan rajata velan vähentämisen vaikutuksia kasvuun ja työllisyyteen.

Pankkisektorilla on vahvistettu pääomapohjaa, mutta luottojen ja omaisuuserien heikentynyt laatu ja heikko kannattavuus aiheuttavat edelleen paineita. Pankit ovat onnistuneet merkittävästi korjaamaan taseitaan, ja pankkien pääomapohja on yleisesti ottaen vahva ja ne ovat likvidejä. Samalla järjestämättömien lainojen ja huonolaatuisten omaisuuserien osuus on edelleen suuri eräiden maiden pankkisektorilla useiden seikkojen yhteisvaikutuksesta johtuen. Jos näihin heikkouksiin ei puututa, ne saattavat hidastaa luottojen kasvua ja johtaa puutteelliseen lainanantoon. Lisäksi heikko kasvu ja alhaiset korot vaikuttavat tuottoihin pankkisektorilla.

Tarvitaan rakenneuudistuksia, jotta voidaan tukea resurssien uudelleenjakoa yritysten, sektoreiden ja alueiden kesken ja siten parantaa kilpailukykyä ja lisätä tuottavuutta ja kestävä työllisyyttä. Jäsenvaltioiden on parannettava käytettävissä olevien resurssien kohdentamista siirtämällä niitä avoimelle sektorille ja tuottavammille yrityksille kullakin talouden sektorilla. Tätä voidaan edistää toteuttamalla uudistuksia tuote- ja palvelumarkkinoiden avaamiseksi, mikä puolestaan tukisi EU:n sisämarkkinoita, sekä tekemällä rakenneuudistuksia, joiden avulla poistetaan tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta haittaavat esteet.

4.2. Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn täytäntöönpano

Komissio on lisännyt makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn avoimuutta. Maaraporteissa esitetyt arvioinnit vastaavat sitoumuksia, jotka esitetään komission tiedonannossa toimista Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistelemiseksi¹⁰ ja jotka koskevat erityisesti menettelyn avoimempaa toteuttamista. Perusteellisten tarkastelujen tulokset on esitetty aiempaa tehokkaammin maaraporteissa olevissa yhteenvedotaulukoissa, joissa kuvataan epätasapainojen syyt ja tärkeimmät havainnot keskeisten taloudellisten muuttujien kehityksestä, politiikkatoimista ja jäljellä olevista politiikan puutteista. Komission yksiköt aikovat lisäksi julkaista yhteenvedon, jossa esitetään keskeiset tiedot makrotalouden epätasapainoa koskevasta menettelystä.

Komissio yksinkertaistaa ja vakauttaa makrotalouden epätasapainojen luokittelua. Makrotalouden epätasapainoluokkien määrää on vähennetty tänä vuonna kuudesta neljään tiedottamisen tehostamiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Uudet luokat ovat seuraavat: 1) ei ole epätasapainoja, 2) on epätasapainoja, 3) on liiallisia epätasapainoja ja 4) on liiallisia epätasapainoja, jotka edellyttävät korjaavia toimia. Nämä luokat on tarkoitettu säilyttämään muuttumattomina lähivuosina. Jos jossakin jäsenvaltiossa havaitaan epätasapainoja tai liiallisia epätasapainoja, käynnistetään erityinen seurantamekanismi, jota voidaan muokata haasteiden vaikeusasteesta riippuen. Maakohtaisissa suosituksissa otetaan huomioon epätasapainojen luonne sekä jäsenvaltion kansallisessa uudistusohjelmassa esittämät uudistustoimet.

¹⁰ COM (2015) 600.

Taulukko 1: Epätasapainojen luokittelu makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä

Aiemmat luokat	Yksinkertaistetut luokat
Ei epätasapainoja	Ei ole epätasapainoja
Epätasapainoja, jotka edellyttävät politiikkatoimia ja seurantaa	
Epätasapainoja, jotka edellyttävät määrätietoisia politiikkatoimia ja seurantaa	On epätasapainoja
Epätasapainoja, jotka edellyttävät määrätietoisia politiikkatoimia ja erityisseurantaa	
Liiallisia epätasapainoja, jotka edellyttävät määrätietoisia politiikkatoimia ja erityisseurantaa	On liiallisia epätasapainoja
Liiallisia epätasapainoja, jotka edellyttävät korjaavia toimia*	On liiallisia epätasapainoja, jotka edellyttävät korjaavia toimia

* Jos maa saa luokittelun ”on liiallisia epätasapainoja, jotka edellyttävät korjaavia toimia”, käynnistetään asetuksen (EU) N:o 1176/2011 mukainen liiallista epätasapainoa koskeva menettely.

Perusteellisissa tarkasteluissa on lisäksi otettu huomioon heijastusvaikutukset muihin maihin sekä systeemiset ongelmat. Makrotalouden epätasapainojen havaitsemisessa ja arvioinnissa otetaan huomioon, että euroalueella on perusteltua soveltaa epätasapainojen korjaamiseen koordinoitua lähestymistapaa ja samalla tukea elpymistä. Makrotalouden epätasapainoa koskevalla menettelyllä pyritään ehkäisemään ja korjaamaan epätasapainot, jotka saattaisivat olla haitallisia maalle itselleen, euroalueelle tai EU:lle. Komissio katsoi vuoden 2016 vuotuisen kasvuselvityksen ohessa julkaisemassaan varoitusmekanismia koskevassa vuoden 2016 kertomuksessa¹¹, että 18 jäsenvaltiosta olisi tehtävä perusteellinen tarkastelu, jossa arvioidaan tarkemmin mahdollisten epätasapainojen vakavuusastetta.

Epätasapainoja katsotaan olevan harvemmissä jäsenvaltioissa kuin viime vuonna. Perusteellisissa tarkasteluissa, joita tehtiin 18 jäsenvaltiosta, todettiin, että kuudessa jäsenvaltiossa ei ole epätasapainoja, seitsemässä jäsenvaltiossa on epätasapainoja ja viidessä jäsenvaltiossa on liiallisia epätasapainoja. Kroatian ja Portugalin osalta komissio aikoo tarkistaa arviotaan toukokuussa ottaen huomioon niiden kansallisten uudistusohjelmien tavoitteellisuuden. Liitteessä 3 esitetään yhteenveto jäsenvaltioiden perusteellisten tarkastelujen tuloksista.

Taulukko 2: Vuoden 2016 perusteellisten tarkastelujen tulokset (yksinkertaistetut epätasapainojen luokat)

Ei ole epätasapainoja	BE, EE, HU, AT, RO, UK
On epätasapainoja*	DE, IE, ES, NL, SI, FI, SE
On liiallisia epätasapainoja*	BG, FR, HR, IT, PT

¹¹ COM (2015) 691.

* Luokkiin ”on epätasapainoja” ja ”on liiallisia epätasapainoja” sovelletaan erityisseurantaa, jota muokataan haasteiden vaikeusasteesta riippuen.

Makrotalouden liiallista epätasapainoa koskevaan menettelyyn sisältyvien uudistettujen luokkien mukaisesti kaikkiin jäsenvaltioihin, joissa on epätasapainoja tai liiallisia epätasapainoja, kohdistetaan erityisseurantaa. Erityisseurannalla on määrä varmistaa havaittuja epätasapainoja koskevien vastatoimien tehostettu valvonta kansallisten viranomaisten kanssa käytävän tehostetun vuoropuhelun, asiantuntijakäyntien ja edistymistä koskevien säännöllisten selvitysten avulla. Selvityksistä keskustellaan kaikkien jäsenvaltioiden kanssa. Yhteydenpito tukee myös maakohtaisten suositusten täytäntöönpanon seuranta kyseisissä jäsenvaltioissa. Seurannan sisältö vaihtelee epätasapainojen luonteesta riippuen. Maihin, joissa on liiallisia epätasapainoja, sovelletaan yleensä tiukempaa seuranta. Niiden maiden osalta, joissa on korjaavia toimia edellyttäviä liiallisia epätasapainoja, käynnistetään liiallista epätasapainoa koskeva menettely. Sen yhteydessä annetaan politiikkaa koskevia suosituksia epätasapainojen korjaamiseksi ja toteutetaan jatkotoimia korjaussuunnitelman mukaisesti.

5. JÄSENVALTIOIDEN UUDISTUKSET

Uudistukset etenevät useimmissa jäsenvaltioissa. Uudistuspyrkimyksiä on jatkettava ja vahvistettava, jotta kansantalouksia voidaan valmistaa kestävämmän tulevat häiriöt ja voidaan parantaa kilpailukykyä. Elpymisen voimakkuus ja kestävyys riippuvat siitä, miten nopeasti ja tehokkaasti uudistukset hyväksytään ja toteutetaan. EU:n ja erityisesti Euroopan rakenne- ja investointirahastojen varoja voidaan käyttää ja olisi käytettävä uudistusten edistämiseen. Viime vuoden maakohtaisissa suosituksissa mainittiin kysymyksiä, jotka liittyivät olennaisesti jäsenvaltioissa käytyihin talous- ja sosiaalipoliittisiin keskusteluihin. Useissa tapauksissa maaraporteissa mainitaan sen sijaan uusia kehityssuuntauksia, kuten maahanmuuttajien ja pakolaisten suuret määrät.

Uudistusten laadulliset näkökohdat ovat merkittäviä niiden onnistumisen kannalta. Kohdentamalla tehokkaasti resursseja tuottavammille yrityksille voitaisiin lisätä tuottavuutta ja kasvua. Lisäksi näin voitaisiin lisätä tehokkaampien yritysten tekemiä investointeja, mikä puolestaan vahvistaisi jäsenvaltioiden talouksien kasvupotentiaalia pitkällä aikavälillä. Tuote-, palvelu- ja työmarkkinoiden uudistusten tulokset alkavat näkyä vasta jonkin ajan jälkeen, mutta ne käynnistävät resurssien uudelleenjaon, aktivoivat investointeja ja nykyaikaistavat EU:n talouden tuotantopohjaa.

Jäsenvaltioiden tason uudistuksilla on täydennettävä EU:n tason uudistuksia. EU:n tasolla on sovittu useista politiikan uudistuksista ja välineistä, joilla pyritään luomaan parempi liiketoimintaympäristö ja varmempi ja vakaampi sääntely-ympäristö, kuten sisämarkkinastrategia, digitaaliset sisämarkkinat, energiaunioni, pääomamarkkinaunioni, kiertotaloutta koskeva paketti ja paremman sääntelyn agenda. Seuraavassa jaksossa kuvataan jäsenvaltioiden edistymistä uudistusten toteuttamisessa viime vuoden maakohtaisissa suosituksissa mainituilla osa-alueilla.

5.1. *Investointien käynnistäminen uudelleen*

Investointiedellytyksien parantaminen edellyttää toimia useilla osa-alueilla. Tarvitaan enemmän yksityistä rahoitusta, jotta voidaan lisätä investointeja reaalityönteeseen, ja lisäksi on varmistettava julkisten investointien hyvä laatu. Euroopan investointiohjelman mukaisesti on ensin lisättävä riskirahoitusta, luotava investoinneille paremmat edellytykset ja kehitettävä rakenteeltaan parempia ja näkyvämpiä investointihankkeita, jotta investoinnit alkavat voimakkaammin tukea kasvua ja työllisyyttä. Komissio on jo toteuttanut Euroopan tasolla monia uudistuksia investointien edistämiseksi, kuten Solvenssi II -direktiiviin perustuva ehdotus. Komission yksiköt ovat lisäksi yksilöineet suurimmat investointeihin liittyvät haasteet kussakin jäsenvaltiossa.¹² Ne koskevat muun muassa sääntelyyn liittyviä ja hallinnollisia esteitä, julkisia hankintoja, verotusta, oikeusjärjestelmiä, rahoituksen saantia, maksukyvyttömyysjärjestelyihin pääsyä, koulutusta ja osaamista sekä alakohtaisia säännöksiä. Komissio on myös todennut, että on lisättävä rahoituksen saantia ja monipuolistettava rahoituslähteitä sekä laajennettava investointien painopisteitä perinteisestä infrastruktuurista inhimilliseen pääomaan ja sosiaalisiin investointeihin.

¹² SWD (2015) 400.

Investoinnit eivät ole toistaiseksi tukeneet elpymistä erityisen voimakkaasti.¹³

Jäsenvaltioita kannustetaan varmistamaan investoinneille suotuisat olosuhteet poistamalla pullonkaulat, tekemällä sääntelystä paremmin ennakoitavaa, lujittamalla sisämarkkinoita, kehittämällä vakaa hankejatkumo ja huolehtimalla koordinoinnista ja suunnittelusta kaikilla hallinnon tasoilla. Finanssikriisin kielteiset vaikutukset investointeihin näkyvät edelleen useimmissa jäsenvaltioissa. Joissakin jäsenvaltioissa julkisten investointien ja yksityishenkilöiden tai yritysten investointien välinen suhde on kuitenkin muuttunut. Irlanti on esimerkki jäsenvaltiosta, jossa mittavilla yksityisillä investoinneilla on suuren ja vaikean sopeutusprosessin jälkeen keskeinen rooli talouden elpymisessä.

EU:n varoilla on edelleen suuri merkitys useissa jäsenvaltioissa. Bulgariassa, Tšekissä, Virossa, Kroatiaassa, Latviassa, Liettuassa, Unkarissa, Maltassa, Puolassa, Portugalissa, Romaniassa, Sloveniassa ja Slovakiassa suuri osa investoinneista tehdään EU:n varoilla. Komissio tekee jäsenvaltioiden kanssa tiiviisti yhteistyötä parantaakseen varojen hallinnointia ja sijoittamista. Varojen käyttöastetta voidaan parantaa lujittamalla kansallisten ja alueellisten hallintoviranomaisten hallinnollisia valmiuksia ja lisäämällä teknistä apua, jonka avulla voidaan myös edistää EU:n eri rahoituslähteiden optimaalista yhdistämistä.

Vuosia 2014–2020 koskevassa monivuotisessa rahoituskehyksessä Euroopan rakenne- ja investointirahastot liittyvät läheisesti Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin ja maakohtaisissa suosituksissa mainittuihin makrotalouden haasteisiin. Käyttöasteen lisäksi on tärkeä varmistaa, että EU:n varoja hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla jäsenvaltioiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden ratkaisemiseksi. Ohjelmasuunnittelu on eräiden rahastojen osalta viivästynyt, ja sen vuoksi nyt on pyrittävä erityisesti nopeuttamaan ja sujuvoittamaan maksuja. Eräät jäsenvaltiot eivät ole vielä täyttäneet maksujen edellytyksenä olevia ennakkoehdoja. Jos ennakkoehdot eivät täyty, komissio voi keskeyttää kyseisten ohjelmien tavoitteisiin liittyvät välimaksut. Euroopan strategisten investointien rahastosta, Horisontti 2020 -ohjelmasta, Verkkojen Eurooppa -välineestä (ml. yli 4,1 miljardia euroa pelkästään liikennettä varten) ja muista komission suoraan hallinnoimista EU:n rahastoista myönnettävä rahoitus lisätään Euroopan rakenne- ja investointirahastoista osoitettaviin varoihin, ja kaikkia näitä rahoitusmahdollisuuksia olisi yhdistettävä mahdollisimman tehokkaasti. Jäsenvaltioille on vuosina 2014–2020 tarjolla Euroopan rakenne- ja investointirahastoista yli 450 miljardia euroa älykkään ja osallistavan kasvun, kilpailukyvyyn ja koheesion rahoittamiseen.

Edistyksestä huolimatta monissa jäsenvaltioissa on edelleen investointeja haittaavia esteitä eräillä keskeisillä aloilla. Tämä koskee erityisesti palveluja, verkkotoimialoja ja rakennusalaa. Eräissä jäsenvaltioissa, kuten Virossa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa, suhteellisen suotuisa liiketoimintaympäristö tukee investointeja. Monissa jäsenvaltioissa on kuitenkin investointeja haittaavia esteitä, kuten hallinnolliset rasitteet, byrokratia, tehoton julkishallinto, oikeudellinen epävarmuus tai muuttuva sääntely-ympäristö ja puutteellinen läpinäkyvyys, jotka haittaavat korruption torjuntaa. Useissa jäsenvaltioissa on laajojen hankkeiden yhteydessä törmätty hankaliin tai pitkiin menettelyihin. Tämä voi haitata markkinoille tuloa tai sijoittautumista esimerkiksi vähittäiskaupan ja asiantuntijapalvelujen aloilla. Myös vaikeudet rahoituksen saannissa haittaavat investointeja joissakin jäsenvaltioissa.

¹³ Euroopan komission talven 2016 talousennuste.

Reaalitalouden luotottamisen palauttaminen

Rahoitussektori on jatkuvasti löysännyt luotonannon edellytyksiä. Vaikka luottojen kasvu on hidastunut niissä maissa, joissa pyritään parhailaan vähentämään velkaantumista, luottojen tarjonnan puolella tapahtuu myönteistä kehitystä. Euroopan keskuspankin tammikuussa 2016 julkaiseman luotonantokyselyn¹⁴ mukaan pankit ilmoittivat luotonantokriteerien nettomääräisesti edelleen lieventyneen yritysluottojen, kotitalouksien asuntolainojen ja kulutusluottojen osalta. Kilpailu oli tärkein tekijä, joka vaikutti pankkien luotonantokriteerien lieventämiseen yritysluottojen osalta. Pankit jatkoivat luottoehtojen lieventämistä kaikkien uusien luottojen ja erityisesti yritysluottojen osalta. Pankkien lujittamiseksi toteutetut toimet tukevat myös luotonannon edellytysten löysentymistä.

Rahoituksen saantia on onnistuttu parantamaan jonkin verran. Useat jäsenvaltiot ovat käynnistäneet tai vauhdittaneet aloitteita rahoituksen saannin parantamiseksi. Unkari on käynnistänyt kasvurahoitusohjelman. Käynnissä on myös useita aloitteita, joilla pyritään parantamaan pienten ja keskisuurten yritysten rahoituksen saantia erityisesti EU:n varoista. Esimerkiksi Portugali on osoittanut resursseja pääomasijoituksia ja riskipääomaa varten Euroopan rakennerahastojen ja kansallisten varojen kautta. Malta yhdistää paikallista ja EU:n rahoitusta tarjotakseen pk-yrityksille verohyvityksiä, avustuksia ja rahoitustakuita.

Maksukyvyttömyysjärjestelyjä on parannettu useissa jäsenvaltioissa. Kroatia on tarkistanut sekä yrityksiä että yksityishenkilöitä koskevaa maksukyvyttömyyslainsäädäntöään. Irlanti on tehnyt maksukyvyttömyysjärjestelyihin muutoksia, joiden tarkoituksena on lisätä yksityishenkilöiden maksukyvyttömyysmenettelyn ja vararikkomenettelyjen käyttöä. Espanja on ottanut käyttöön uuden yksityishenkilöiden maksukyvyttömyysjärjestelyn ja tehnyt yritysten maksukyvyttömyysmenettelyistä ja tuomioistuimen ulkopuolella tapahtuvista menettelyistä joustavampia.

5.2. Rakenneuudistusten jatkaminen kansantalouksien uudistamiseksi

Komissio korosti vuoden 2016 vuotuisessa kasvuselvityksessä jäsenvaltioiden välistä tuloksellista koordinoitua, jolla pyritään suurempaan tuottavuuteen ja ylöspäin tapahtuvaan lähentymiseen, joustoa ja työsuhdeturvaa koskevien näkökohtien tasapainottamista työmarkkinapolitiikassa sekä tuote- ja palvelumarkkinoiden yhdyntymistä ja kilpailukykyyn lisäämistä.

Työllisyys ja sosiaalipolitiikka

Työllisyyden kasvu on kiihtynyt sekä koko EU:ssa että euroalueella. Työttömyys ja myös nuorisotyöttömyys vähenee. Toisaalta pitkäaikaistyöttömyys kasvoi vuonna 2015 vuoteen 2014 verrattuna, vaikka vuoden aikana olikin havaittavissa vähittäistä laskua. Pitkäaikaistyöttömiä on 10,5 miljoonaa, ja heidän osuutensa kaikista työttömistä on 48 prosenttia. Nuorisotyöttömyysaste on 20 prosenttia eli työttömiä nuoria on 4,5 miljoonaa. Eräissä jäsenvaltioissa monet nuoret muuttavat ulkomaille. Kreikassa, Espanjassa, Kroatiassa ja Italiassa nuorisotyöttömyysaste on noin 40 prosenttia tai jopa enemmän. Lisäksi joissakin jäsenvaltioissa on paljon nuoria, jotka ovat työelämän ja koulutuksen ulkopuolella. Esimerkiksi Bulgariassa ja Italiassa näiden nuorten osuus on yli 20 prosenttia.

¹⁴ Euroopan keskuspankki, euroalueen luotonantokysely, vuoden 2015 neljäs vuosineljännes, tammikuu 2016.

EU:n kilpailukyvyyn parantamiseksi on edelleen tärkeää, että reaali-palkkojen kehitys saadaan keskipitkällä ajanjaksolla vastaamaan tuottavuuden kehitystä. Useat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimenpiteitä parantaakseen työmarkkinoidensa reagointikykyä ja tukeakseen yritysten kasvua. Ne ovat esimerkiksi poistaneet eräät kynnysarvoja koskevat säännöt yritysten osalta ja parantaneet työriitojen ratkaisujen ennakoitavuutta, mikä voi parantaa yritysten mahdollisuuksia palkata uutta työvoimaa. Palkkakehitystä on EU:ssa yleisesti ottaen mukautettu vastaamaan tuottavuuden kehitystä. Joissakin jäsenvaltioissa edistyminen on kuitenkin ollut vähäistä. Vuoden 2015 maakohtaisten suositusten mukaisesti keskitetty maltillinen palkkaratkaisu on tehty Suomessa vuosiksi 2014–2015 ja Espanjassa vuosiksi 2015–2016. Irlannissa on otettu käyttöön uusia mekanismeja vähimmäispalkan määrittämiseksi. Saksassa on otettu käyttöön pakollinen valtakunnallinen vähimmäispalkka.

Tarvitaan lisää toimia, joilla puututaan työmarkkinoiden segmentoitumiseen. Vähentämällä sääntelyyn perustuvia eroja toistaiseksi voimassa olevien ja epätyypillisten työsopimusten välillä voidaan tukea siirtymistä toistaiseksi voimassa oleviin työsopimuksiin ja edistää vakaampia työsuhteita sekä kannustaa työnantajia ja työntekijöitä investoimaan osaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen. Tämänsuuntaisia uudistuksia jatkettiin vuonna 2015 maakohtaisten suositusten mukaisesti erityisesti maissa, joissa työmarkkinat ovat voimakkaasti kahtia jakautuneet, kuten Italiassa ja Puolassa. Italia on kattavan työnmarkkinauudistuksen yhteydessä yksinkertaistanut sopimusjärjestelyjä ja työmarkkinalainsäädännön menettelyjä sekä kaventanut työhönpaluumahdollisuuksia laittoman irtisanomisen jälkeen.

Kolmatta vuotta käytössä oleva nuorisotakuujärjestelmä on alkanut tuottaa tuloksia. Nuorten tilanne EU:ssa on paranemassa. Siirtymistä koulusta työelämään on yritetty tehostaa edelleen muun muassa kohdentamalla työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle jääneisiin nuoriin varhaisia aktivointitoimia ja etsivää kenttätöitä. Keskeisiä tuloksia ovat tehokkaampi etsivä kenttätö, paremmin kohdennetut julkiset työvoimapalvelut nuorten tukemiseksi, paremmin suunnitellut nuoria koskevat aktiiviset työmarkkinapoliittiset välineet ja oppisopimuskoulutuksen voimakkaampi painottaminen. Nuorisotakuujärjestelmään liittyviä uudistuksia on nopeutettu erityisesti niissä jäsenvaltioissa, joissa on merkittäviä haasteita, kuten Italiassa ja Portugalissa, sekä jäsenvaltioissa, jotka saavat EU:lta rahoitustukea. Tuen avulla voitaisiin toteuttaa innovatiivisia, laajamittaisia toimia ja tehdä rakenteellisia uudistuksia.

Vaikka työttömien työllistämässä on edistytty, tarvitaan vielä aktiivisten työmarkkinapolitiikkojen lisä uudistuksia. Useat jäsenvaltiot, kuten Espanja, Ranska, Latvia ja Suomi, ovat käynnistäneet uusia aktiivisia toimenpiteitä pitkäaikaistyöttömien työllistämiseksi. Italia on uudistamassa aktiivisten työmarkkinapolitiikkojen hallinnointia ja lujittamassa aktiivisten ja passiivisten toimien välisiä yhteyksiä. Eräitä muita haasteita on kuitenkin vielä ratkaisematta, esimerkiksi työllisyys- ja sosiaalipalvelujen välinen riittämätön koordinaatio, työnantajien puutteellinen osallistuminen ja kumppanuus, vähäinen osallistuminen aktiivisiin työmarkkinapoliittisiin toimiin ja toimien riittämätön rahoitus. Eräät maat eivät myöskään tarjoa yksilöllisiä lähestymistapoja, jotka perustuisivat profilointiin, ammattitaitoisen työvoiman ja työpaikkojen kohtaamiseen ja intensiiviseen neuvontaan. Neuvoston joulukuussa 2015 antama suositus¹⁵ pitkäaikaistyöttömien työllistämistä sisältää jäsenvaltioille ohjeita siitä, miten niiden olisi tehostettava toimia pitkäaikaistyöttömyyden poistamiseksi.

¹⁵ Neuvoston asiakirja 14361/15.

Köyhyyden poistamiseksi tarvitaan kattavaa politiikkaa. Useat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tai toteuttamassa toimia, jotka koskevat toimeentulotukea ja erityisesti vähimmäistoimeentulon riittävyttä ja/tai kattavuutta. Koska toimeentulotuen ohella tarvitaan hyvää työmarkkinoiden kohtaantoa, tarkoitus on lisäksi ottaa käyttöön monenlaisia taloudellisia ja muita kannustimia työllistymisen edistämiseksi. Tällaisia ovat muun muassa työttömyysetuusjärjestelmät Tanskassa ja Italiassa sekä työssäoloaikaiset etuudet Maltassa. Eräät jäsenvaltiot, kuten Yhdistynyt kuningaskunta, yrittävät löytää tasapainon toisaalta köyhyyden vähentämistä ja toisaalta työvoimaosuuden kasvattamista koskevien tavoitteiden välille ja pyrkivät sen vuoksi yhdistämään useita etuja laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Jotkin jäsenvaltiot ovat lisänneet sosiaalietuuksia, koska ne ovat huolissaan lapsiköyhyyden leviämisen vaikutuksista. Romanian integroiminen yhteiskuntaan on edistynyt jonkin verran niissä jäsenvaltioissa, joita asia koskee.

Maahanmuuttajien ja pakolaisten onnistuneeseen kotouttamiseen on eräissä jäsenvaltioissa kiinnitettävä erityistä huomiota. Suuret maahanmuuttajien ja pakolaisten määrät viime vuonna muodostavat keskeisen haasteen monille jäsenvaltioille ja koko EU:lle. Ne tarjoavat kuitenkin myös mahdollisuuden erityisesti niille jäsenvaltioille, joiden väestörakenne on muuttumassa. Aiemmista pakolaisvirroista saadut kokemukset osoittavat, että pakolaisten voi olla vaikeampi päästä työmarkkinoille kuin kolmansien maiden kansalaisten keskimäärin. Onnistunut kotouttaminen edellyttää muun muassa varhaista osaamisen arvioimista, tutkintojen ja ammattipätevyyden nopeaa tunnustamista ja asianmukaista kielikoulutusta, jotta varmistetaan tulijoiden nopea ja tehokas pääsy työmarkkinoille sekä terveydenhuollon ja asunnon saanti. Koska tulijoiden joukossa on paljon lapsia ja nuoria (noin 26 %), erityisesti koulutusjärjestelmiä on mukautettava nopeasti ja tulijoille on tarjottava räätälöityjä perus- ja kieltenopetusohjelmia. Myös naisten onnistuneeseen kotouttamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Koulutusjärjestelmien suorituskyky aiheuttaa edelleen huolta monissa jäsenvaltioissa. Vaikka koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus on supistunut keskimäärin 11,1 prosenttiin, se ylittää yhdeksässä jäsenvaltiossa edelleen Eurooppa 2020 -strategian yleistavoitteen (10 %). Nämä rakenteelliset ongelmat vaarantavat Euroopan kasvupotentiaalin. Monet jäsenvaltiot ovat kehittämässä osaamisstrategioita ja toteuttavat koulutusjärjestelmien rakenteellisia uudistuksia. Tšekki on hyväksynyt korkeakoulutuksen uudistuksen ja Bulgaria on antanut esi- ja kouluopetusta koskevan lain, joka muodostaa yhtenäiset oikeudelliset puitteet perus- ja keskiasteen koulutuksen laadun ja oikeudenmukaisuuden parantamiselle. Italia on aloittanut koulutus uudistuksen, jonka tarkoituksena on lisätä koulujen autonomiaa, ottaa käyttöön ansioihin perustuva palkan osa opettajien palkkauksessa ja parantaa opettajien rekrytointijärjestelmää.

Työn verotusta olisi edelleen kevennettävä. Useat jäsenvaltiot ovat pyrkineet keventämään työn verotusta. Esimerkiksi Viro ja Ranska ovat toteuttaneet toimia keventääkseen pienituloisten verorasitusta. Työn verotusta on uudistettu myös joissakin korkean työttömyysasteen jäsenvaltioissa, kuten Belgiassa, Espanjassa ja Italiassa. Työn verokiila on kuitenkin edelleen suuri erityisesti pienituloisten osalta useissa jäsenvaltioissa, ja joissakin maissa se on jopa kasvanut.

Liiketoimintaympäristö ja verkkotoimialat

Edistämällä liiketoimintaa ja työllisyyttä tukevaa sääntely-ympäristöä voidaan lisätä yksityisiä investointeja. Julkishallinnon menettelyjen parantaminen, korruption poistaminen, läpinäkyvyyden lisääminen sekä kevyt ja ennakoitavassa oleva sääntely lisäävät kilpailukykyä, kasvua ja työllisyyttä. Tältä osin on tapahtunut edistymistä. Italia on pyrkinyt

uudistamaan ja nopeuttamaan maksukyvyttömyyteen liittyviä ulosmittausmenettelyjä. Ranska on jatkanut kunnianhimoista yksinkertaistamisohjelmaa. Se käsittää jo yli 600 toimenpidettä, joista noin kolmasosa on toteutettu. Kroatia on onnistunut parantamaan jonkin verran konserneihin sovellettavia, maksukyvyttömyystilanteita ja maksukyvyttömyyttä edeltäviä tilanteita koskevia järjestelyjä. Malta on ottanut käyttöön useita uusia teknisiä ja menettelyllisiä järjestelyjä vähentääkseen byrokratiaa ja viivästyksiä riita-asioita käsittelevissä tuomioistuimissa. Latvia on edistynyt merkittävästi sovittelua ja väl miesmenettelyä koskevissa järjestelyissä. Oikeuslaitoksen toiminnan laatu, riippumattomuus ja tehokkuus ovat edelleen haaste eräissä jäsenvaltioissa. Oikeusalan uudistukset ovat edenneet jonkin verran Italiassa, Latviassa ja Sloveniassa.

Byrokratiaa olisi vielä karsittava, hallintoa tehostettava ja sääntelyn laatua parannettava. Lupamenettelyissä esiintyy yhä huomattavia viipeitä, ja toimintansa aloittavilta yrityksiltä perittävä maksu on yli kahdessa kolmasosassa jäsenvaltioista edelleen suurempi kuin eurooppalaisia pk-yrityksiä tukevassa aloitteessa (*Small Business Act*) ehdotettu enimmäismäärä, joka on 100 euroa. Rakennemuutokset viivästyvät usein puutteellisten täytäntöönpanovalmiuksien ja epävakaiden instituutioiden takia. Julkisten investointien tehoa vähentävät usein hankkeiden arviointiin, julkisiin hankintoihin, täytäntöönpanoon ja hallinnon eri tasojen väliseen heikkoon koordinointiin liittyvät puutteet. Useissa jäsenvaltioissa ei vielä ole käytössä edistyneiden ja yhdenmukaisesti sähköisten viranomaispalvelujen tarjontaa yrityksille.

Julkisten hankintojen alalla tarvitaan vielä useita parannuksia. Julkisiin hankintoihin liittyvät puutteet ovat joissakin jäsenvaltioissa eräs keskeisistä syistä Euroopan rakenne- ja investointirahastojen käyttöä koskevissa tarkastuksissa havaittuihin sääntöjenvastaisuuksiin. Ne jarruttavat investointeja ja haittaavat sisämarkkinoiden asianmukaista toimintaa. Julkisiin hankintoihin liittyy myös korruptiota.

Investoinnit energia- ja liikenneverkkoihin edistävät yhdenmukaisia ja toimivia markkinoita, parantavat toimitusvarmuutta ja ovat keskeisen tärkeitä siirtymisessä vähähiiliseen talouteen. Espanjan ja Ranskan sähkö- ja kaasumarkkinoiden välisten yhdysjohtojen ja -putkien valmistuminen on elintärkeää muun muassa toimitusvarmuuden turvaamiseksi ja energiamarkkinoiden toiminnan parantamiseksi. Lisäksi on kasvatettu investointeja sähkön siirtokapasiteettiin ja kaasuyhdysputkiin Baltian maiden kanssa ja välillä. Tavoitteena on yhdistää nämä jäsenvaltiot eurooppalaiseen verkkoihin ja energiamarkkinoihin. Kolmen Baltian maan sekä Puolan, Suomen ja Ruotsin välillä hiljattain valmiiksi saadut sähkönsiirtoyhteydet kasvattavat yhteenliitännästä noin 25 prosenttiin, ja investointeja on tarkoitus lisätä myös Baltian maiden keskinäisiin siirtoyhteyksiin. Espanja on perustanut rahaston, josta tuetaan parempia maayhteyksiä meriliikenteen satamiin.

Jotta EU:n taloutta voidaan nykyaikaistaa, on poistettava puutteet, jotka liittyvät digitaalisten viestintäverkkojen infrastruktuuriin. Odotettavissa oleva korkealaatuisten viestintäverkkojen kysynnän kasvu ei saa viivästyä sen takia, että tarjontapuolella on havahduttu asiaan liian myöhään. Eräät jäsenvaltiot ovat toteuttaneet merkittäviä toimia parantaakseen uuden sukupolven viestintäinfrastruktuuriverkkojen kattavuutta, mutta niiden on vaikea saavuttaa digitaalistrategian tavoite, jonka mukaan uuden sukupolven verkkojen kattavuuden olisi oltava vuoteen 2020 mennessä vähintään 30 Mbit/s.

Tuote- ja palvelumarkkinoiden uudistukset

Palvelualoilla on edelleen paljon rajoituksia monissa EU:n jäsenvaltioissa. Kuten sisämarkkinastrategian¹⁶ julkaisemisen yhteydessä esitetyistä viimeisimmistä komission arvioista käy ilmi, sääntelyrajoituksilla on ollut haitallinen vaikutus investointeihin, kasvuun ja työllisyyteen.

Talouspolitiikan EU-ohjausjakso on osoittanut, että tämän osa-alueen uudistukset kannattavat. OECD¹⁷ on arvioinut, että Italiassa vuonna 2012 toteutetut rakenneuudistukset kasvattavat BKT:tä 1,5 prosenttiyksikköä viisi vuotta toteutuksen jälkeen. Monilla näistä uudistuksista vastattiin Italialle EU-ohjausjakson yhteydessä annettuihin suosituksiin. Muut uudistukset ovat saaneet näkyviä muutoksia aikaan nopeammin. Espanjalle esitettiin vuonna 2012 suositus, jonka perusteella otettiin käyttöön pikalisenssit liikkeiden perustamista varten. Tämä johti siihen, että vuoden 2013 ensimmäisen puoliskon aikana avattiin 7 000 uutta liikettä.

Maaraportit osoittavat myönteistä, mutta edelleen hidasta edistymistä palvelumarkkinoiden uudistamisessa useissa jäsenvaltioissa. Yrityspalvelusektorin panos tehdasteollisuuden ja muiden palvelualojen tuottavuuteen on keskeinen EU:n talouksien nykyaikaistamisessa. Erityistä huomiota edellyttävät yrityksille suunnattujen asiantuntijapalvelujen markkinoiden rajoitukset varsinkin insinöörien, kirjanpitäjien, arkkitehtien ja juristien palveluissa.

Asiantuntijapalveluja koskevilla uudistuksilla voidaan saada aikaan konkreettisia tuloksia, mutta ne etenevät erityisen hitaasti. Slovenia hyväksyi vuonna 2011 annetun suosituksen jälkeen vuonna 2012 ohjelman, jolla tähdättiin ammatteja koskevan sääntelyn purkamiseen. Seuraavina vuosina annettiin lisää suosituksia, ja lopulta monista ammasteista poistettiin sääntely kokonaan tai ammatteihin pääsyä yksinkertaistettiin monilla aloilla (rakentaminen, vähittäiskauppa, matkailu). Puola aloitti vuonna 2012 asteittaisen ja laajan säänneltyjä ammatteja koskevan uudistusprosessin, jonka piiriin kuului 248 ammattia. Esteet on nyt poistettu osittain useimpien ammattien osalta ja kokonaan 70 ammatin osalta. Puola hyväksyi vuonna 2015 kolmannen eli viimeisen vaiheen sääntelyn purkamiseen keskittyvästä uudistuksesta. Irlannille annettiin vuonna 2014 maakohtainen suositus oikeudellisista palveluista, joiden suhteen se oli vuoden 2015 loppuun mennessä edennyt hyvin, sillä se on hyväksynyt lainsäädäntöä palvelujen avaamiseksi.

Rakennusala voi osaltaan merkittävästi lujittaa elpymistä, mutta uudistukset ovat tarpeen. Rakennusala on elpynyt kriisin jälkeen hitaasti ja vaivalloisesti, ja uudistuksilla voitaisiin osaltaan aktivoida alan toimintaa. Kriisiä edeltävää kestäväntä taso ei kuitenkaan voida pitää viitearvona. Komissio toteutti vuonna 2015 perusteellisen tarkastelun rakennusalan esteistä. Sen mukaan rakennusalan kohtelu vaihtelee huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen.

Rakennusala koskevilla maakohtaisilla suosituksilla on pyritty viime vuosina poistamaan sääntelyyn liittyviä rajoituksia Liettuassa, Puolassa, Ruotsissa, Saksassa, Slovakiassa ja Tanskassa. Toistaiseksi edistyminen on ollut vähäistä. Uudella rakennuslailla on Puolassa yksinkertaistettu rakentamiseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita kesäkuusta 2015 lähtien. Lailla on puututtu kuitenkin vain osaan olemassa olevista ongelmista. Ruotsissa on nimitetty tutkintalautakunta selvittämään rakennusala ja tekemään ehdotuksia kilpailun

¹⁶ COM (2015) 550.

¹⁷ OECD, ”Italy. Structural Reforms: Impact on Growth and Employment”, helmikuu 2015.

lisäämiseksi asuntorakentamisen ja rakennusmateriaalien aloilla. Slovakiassa hyväksyttiin syyskuussa 2015 rakennuslakiin muutos, jolla yksinkertaistettiin maankäyttö- ja rakennuslupia koskevia hallinnollisia menettelyjä.

Tehostamalla vähittäiskaupan sääntelyesteiden vähentämistä koskevia uudistuksia saataisiin aikaan huomattavia myönteisiä vaikutuksia. Esteiden vähentäminen loisi lisää kilpailupainetta, mikä puolestaan parantaisi markkinoiden rakennetta ja investointien dynamiikkaa ja toisi markkinoille tehokkaampia ja innovatiivisempia yrityksiä. Kuluttajat hyötyisivät halvemmista hinnoista, laajemmasta valikoimasta, innovaatioista ja paremmasta laadusta, mikä puolestaan kasvattaisi kulutusta.

Jäsenvaltiot ovat kaikkiaan onnistuneet jonkin verran parantamaan vähittäiskaupan sääntely-ympäristöä, mutta lisätoimia tarvitaan edelleen. Erityisesti olisi vielä parannettava sijoittautumisedellytyksiä. Suomi on kumonnut kauppojen aukioloaikoja sääntelevän lain ja toteuttanut lisäksi toimenpiteitä parantaakseen vähittäiskauppojen sijoitteluhoitoja tekemällä muutoksia kaavoitukseen. Espanjassa vuonna 2014 toteutetun vähittäiskaupan uudistuksen yhteydessä luotiin pohja sijainti- ja toimintaedellytysten parantamiselle. Uudistuksen hyödyt näkyvät käytännössä kuitenkin vasta sitten, kun itsenäiset kunnat antavat tarvittavat täytäntöönpanosäädökset.

Maaraporteissa korostetaan myös lisä uudistuksia tuotemarkkinoiden esteiden vähentämiseksi. Italia on toteuttanut viime vuosina uudistuksia vähentääkseen markkinarajoituksia ja lisätäkseen kilpailua: se antoi vuonna 2012 vapauttamispaketin ja hyväksyi hiljattain yksityistämissuunnitelman ja kilpailulain. Arvioiden mukaan kilpailun lisääntyminen energian ja televiestinnän aloilla sekä yksityistämissuunnitelma voivat kasvattaa BKT:tä lähes 0,2 prosenttia vuonna 2020. Eräissä jäsenvaltioissa tuotemarkkinoiden sääntely-esteet ovat edelleen suhteellisen suuria esimerkiksi sähkön, kaasun, televiestinnän, postin sekä rautatie- ja maantieliikenteen aloilla.

Jäsenvaltioiden on toteutettava uudistuksia, joilla tehostetaan resurssien käyttöä ja edistetään kiertotaloutta ja tuetaan siten investointeja. Useat jäsenvaltiot ovat toteuttamassa tämänsuuntaisia toimia. Kiertotaloutta koskevia ohjelmia on otettu käyttöön Belgiassa ja Alankomaissa. Portugali puolestaan on antanut vihreää kasvua koskevan sitoumuksen. Siinä esitetään monenlaisia toimenpiteitä, joilla edistetään siirtymistä resurssitehokkaampaan, vihreään ja vähähiiliseen talouteen.

Innovaatiot

Innovaatiot vauhdittavat talouden nykyaikaistamista, houkuttelevat investointeja ja tukevat talouden kasvua. Innovoinnille on luotava asianmukaiset edellytykset yhdistämällä taloudellisia kannustimia sekä vahvistamalla yritysten ja tiedemaailman välistä yhteyttä. Yhä useammat jäsenvaltiot ovat pyrkineet edistämään tutkimusta, kehittämistä ja innovointia painottamalla välillisiä tukitoimia, kuten verokannustimia. Esimerkiksi Puola otti vuoden 2016 alussa käyttöön uusia tutkimusta ja kehittämistä tukevia verokannustimia. Lisäksi on otettu käyttöön uusia verovapautuksia, jotka koskevat tietyt edellytykset täyttävien yritysten osakkeiden myynnistä saatavia tuloja. Niiden odotetaan lisäävän oman pääoman ehtoista rahoitusta innovatiivisille yrityksille. Viro on käynnistänyt aloitteita edistääkseen julkisiin hankintoihin liittyviä innovaatioita, tarjonnut rahoitusta useille teknologiakeskuksille ja kehittänyt innovaatioasetelijärjestelmän, jonka avulla pk-yritykset voivat tehdä yhteistyötä korkeakoulujen ja osaamiskeskusten kanssa. Useissa jäsenvaltioissa on kuitenkin lujitettava yhteyksiä tiedemaailman, tutkimuslaitosten ja yritysten innovointitarpeiden välillä. Erityisesti tämä koskee jäsenvaltioita, joissa innovaatio- ja tutkimuskyky on hiljattain alkanut polkea

paikallaan tai jopa heikentynyt, sekä jäsenvaltioita, jotka ovat viimeaikaisesta edistymisestä huolimatta huomattavasti jäljessä kaikkein innovatiivisimmista maista.

5.3. Vastuullinen finanssipolitiikka

Vaikka julkisen talouden alijäämät ovat pienentyneet huomattavasti viime vuosina ja niiden ennakoitaan pienenevän edelleen, useat jäsenvaltiot eivät edelleenkään täytä vakaus- ja kasvusopimuksen vaatimuksia. Ennusteen mukaan velan suhde BKT:hen supistuu vähitellen vuoden 2014 huippulukemista. Velan väheneminen vuosina 2015–2017 johtuu pääasiassa talouden elpymisestä ja korkomenojen alenemisesta, kun taas muut tulot ja menot ovat yleisesti ottaen kasvusuunnassa. Sen vuoksi rakenteellisen alijäämän ennakoitaan kasvavan hieman euroalueella ja vakiintuvan koko EU:ssa vuosien jatkuvan suotuisan kehityksen jälkeen. Finanssipolitiikkaa arvioitaessa olisi otettava huomioon kaksi tavoitetta eli julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys ja tarve tukea kohtuullista elpymistä.

Kasvua voitaisiin tukea tekemällä tulojen ja menojen koostumuksesta enemmän kasvua tukeva. Työhön kohdistuvaa verorasitusta on vähennettävä edelleen. Veropetosten torjunnassa ja verohallinnon parantamisessa on jo saatu aikaan edistymistä. Vielä tarvitaan kuitenkin lisätyötä, jotta verojärjestelmien oikeudenmukaisuutta ja tuloksellisuutta voitaisiin lisätä, jotta voitaisiin puuttua työpaikkojen luomista hillitseviin tekijöihin, asettaa etusijalle kasvua suosivat menot ja säilyttää tuottavat julkiset investoinnit. Ennakoitu julkisten investointien supistuminen suhteessa BKT:hen vuosina 2015–2017 osoittaa, että tarvitaan lisää toimia.

Laatikko 1. Vakaus- ja kasvusopimuksen mukaista julkisen talouden valvontaa koskeva päivitys

Arvioidessaan marraskuussa 2015 julkaistuja euroalueen jäsenvaltioiden alustavia talousarviosuunnitelmia vuodeksi 2016 komissio totesi, että neljän maan (Espanja, Italia, Liettua ja Itävalta¹⁸) suunnitelmiin liittyi riski siitä, että maat eivät noudata vakaus- ja kasvusopimuksen määräyksiä. Seitsemän maan (Belgia, Irlanti, Ranska, Latvia, Malta, Slovenia ja Suomi) talousarviosuunnitelmat vuodeksi 2016 arvioitiin pitkälti vakaus- ja kasvusopimuksen sääntöjen mukaisiksi. Saksan, Viron, Luxemburgin, Alankomaiden ja Slovakian talousarviosuunnitelmat todettiin vaatimusten mukaisiksi. Portugali ei toimittanut alustavaa talousarviosuunnitelmaansa määräaikaan mennessä vaan vasta 22. tammikuuta 2016. Syynä oli se, että maassa järjestettiin vaalit lokakuussa 2015, minkä jälkeen uuden hallituksen muodostamiseen kului aikaa.

Nyt kun useimmat jäsenvaltiot ovat hyväksyneet vuoden 2016 lopulliset talousarviot, voidaan komission talven 2016 talousennusteen pohjalta arvioida, miten ne ovat ottaneet huomioon komission antamat lausunnot niiden alustavista talousarviosuunnitelmista ja noudattaneet euroryhmässä antamia sitoumuksia.

- Espanjan ennakoitaan jääneen jälkeen vuoden 2015 alijäämätavoitteestaan. Lisäksi arvioidaan, että se ei kykene korjaamaan tilannetta oikea-aikaisesti ja kestävästi vuoteen 2016 mennessä. Se ei myöskään toteuta suositeltuja julkisen talouden sopeutustoimia.
- Belgian, Suomen ja Italian osalta komissio seuraa edelleen tiiviisti velkakriteerin noudattamista ja korostaa, että maiden on jatkettava vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti suositeltuja rakenteellisia sopeutustoimia. Komissio aikoo arvioida tilannetta uudelleen toukokuussa vuoden 2015 toteutumatietojen, tulevien vakausohjelmien ja komission kevään 2016 talousennusteen pohjalta.
- Portugali esitti alustavan talousarviosuunnitelmansa 22. toukokuuta 2016. Komissio katsoi sitä koskevassa lausunnossaan, että hallituksen suunnitelmiin liittyy riski siitä, että Portugali ei noudata

¹⁸ Itävallan alustavan talousarviosuunnitelman arvioitiin pitkälti vastaavan vaatimuksia sen jälkeen kun maa oli korjannut poikkeuksellisen suuresta pakolais- ja siirtolaismäärästä todennäköisesti aiheutuvia lisäkustannuksia koskevaa arviotaan.

vakaus- ja kasvusopimuksen määräyksiä. Sen vuoksi se kehotti maan viranomaisia toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet kansallisen talousarviomenettelyn puitteissa sen varmistamiseksi, että vuoden 2016 talousarvio on vakaus- ja kasvusopimuksen määräysten mukainen. Komissio aikoo arvioida tilannetta uudelleen toukokuussa Portugalin kansallisen uudistusohjelman pohjalta.

Komissio seuraa kaikkien jäsenvaltioiden talousarviotilannetta talouspolitiikan EU-ohjausjakson yhteydessä ottaen huomioon kansalliset uudistusohjelmat sekä vakaus- ja lähentymisohjelmat, jotka on toimitettava viimeistään huhtikuun puolivälissä. Se antaa toukokuussa suosituksensa ja toteuttaa mahdollisesti muita vakaus- ja kasvusopimukseen perustuvia menettelytoimia.

Maaraporteissa arvioidaan myös jäsenvaltioiden vastauksia suosituksiin, joissa niitä kehoitetaan vahvistamaan finanssipolitiikkansa institutionaalista ja pidemmän aikavälin ulottuvuutta.

Finanssipolitiikan instituutiot ja ohjausjärjestelmä sekä julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys

Useat jäsenvaltiot ovat pyrkineet lujittamaan julkisen talouden kehystensä eri osa-alueita. Jäsenvaltiot ovat edistyneet vahvempien kansallisten julkisen talouden kehysten luomisessa, mikä on olennaisen tärkeää asianmukaisen finanssipolitiikan saavuttamisen ja ylläpitämisen kannalta. Bulgaria on antanut lainsäädäntöä, jossa määritellään edellytykset poikkeamien korjaamiselle, Kroatia on pyrkinyt parantamaan talousarvion suunnittelun tarkkuutta ja kiristämään menojen valvontaa, Portugali on jatkanut julkisen talouden kehystä koskevan säädöksen uudistamista ja Slovenia on antanut perustuslaissa säädettyä tasapainoisen talousarvion sääntöä koskevaa täytäntöönpanolainsäädäntöä. Lisäksi useimmissa jäsenvaltioissa on perustettu riippumattomia finanssipolitiikan instituutioita, jotka valvovat kansallisten finanssipoliittisten sääntöjen ja suunnitelmien noudattamista, tai jo olemassa olevia finanssipolitiikan instituutioita on vahvistettu. Tšekki ja Puola ovat ainoat jäsenvaltiot, jotka eivät ole vielä antaneet lainsäädäntöä finanssipoliittisten neuvostojen perustamiseksi.

Komissio tarkastelee finanssipoliittisessa sopimuksessa¹⁹ vahvistettujen sääntöjen noudattamista. Säännöillä on tarkoitus vahvistaa kansallisten ja eurooppalaisten julkisen talouden kehysten keskinäistä johdonmukaisuutta ja lisätä jäsenvaltioiden sitoutumista näihin kehyksiin. Ennen kuin komissio antaa kertomuksensa vuonna 2016, se kuulee sopimuspuolia antaakseen niille mahdollisuuden esittää huomautuksia komission havainnoista talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Ikääntymiseen liittyvien menojen ennakoitu kasvu saattaa vaarantaa julkisen talouden kestävyuden keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. Väestö vanhenee nopeasti EU:ssa ja varsinkin euroalueella. Työikäisen väestön osuuden arvioidaan supistuvan vuosittain keskimäärin 0,4 prosenttia seuraavien neljän vuosikymmenen aikana. Ikääntyminen vaikuttaa suoraan julkiseen talouteen eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitomenojen kasvun kautta. Ilman korjaavia toimenpiteitä yli puolella jäsenvaltioista on edessään joko keskisuuria tai suuria kestävyysshaasteita.²⁰ Monet maat ovat kuitenkin edistyneet hyvin tilanteen

¹⁹ Kyseessä on talous- ja rahaliiton vakaudesta, yhteensovittamisesta sekä ohjauksesta ja hallinnasta tehdyn sopimuksen osa, joka käsittelee finanssipolitiikkaa.

²⁰ Julkisen talouden kestävyysshaasteita arvioidaan Euroopan komission asiakirjassa ”Fiscal Sustainability Report 2015”, European Economy, Institutional papers, No 18, 2016.

korjaamisessa, ja pitkän aikavälin kestävyysaasteet ovat vähentyneet kriisin alusta lähtien erityisesti toteutettujen eläkeuudistusten ja julkisen talouden äskeisen vakauttamisen takia. Ikääntymiseen liittyvien menojen ennakoitu kehitys aiheuttaa kuitenkin edelleen merkittäviä haasteita.

Eläkejärjestelmien uudistukset ovat edistyneet vaihtelevasti jäsenvaltioissa. Eläkejärjestelmä luokiteltiin viime vuoden maakohtaisissa suosituksissa pitkän aikavälin haasteeksi useissa jäsenvaltioissa (Belgia, Bulgaria, Kroatia, Liettua, Luxemburg, Malta, Itävalta, Portugali, Puola, Romania ja Slovenia). Belgia hyväksyi vuonna 2014 sovitun eläkejärjestelmän uudistuksen viimeisen osan, jonka mukaan lakisääteinen eläkeikä nousee 66 vuoteen vuonna 2025 ja 67 vuoteen vuonna 2030. Suomessa eduskunta hyväksyi eläkeuudistuksen marraskuussa 2015. Sen mukaan vanhuuseläkkeen alaikäraja nostetaan vuoteen 2015 mennessä vähitellen 65 vuoteen. Vuodesta 2027 vanhuuseläkkeen alaikäraja kytketään elinajanodotteeseen niin, että työssäoloaika ja eläkkeelläoloaika säilyvät vuoden 2025 tasolla. Ranskassa työmarkkinaosapuolet tekivät lokakuussa 2015 sopimuksen, jonka on tarkoitus parantaa täydentävän eläkejärjestelmän rahoitustilannetta.

Useiden jäsenvaltioiden maakohtaisissa suosituksissa todettiin, että terveydenhuoltojärjestelmiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Edistyminen terveydenhuoltojärjestelmien uudistuksissa, joiden tarkoituksena on tehostaa järjestelmiä ja taata palvelujen edullinen saanti, vaihtelee jäsenvaltioissa. Irlanti, Espanja ja Romania ovat toteuttaneet toimia hillitäkseen lääkemenoja. Romania on onnistunut tehostamaan resurssien käyttöä, ja Irlanti on edistynyt toimintoperusteisen rahoituksen toteuttamisessa. Slovakia on vahvistanut yleislääkäreiden roolia terveydenhuoltojärjestelmän portinvartijana sekä tehostanut rahoitustarkastuksia ja tietojärjestelmää. Tšekki tehostaa sairaaloiden toimintaa, lisää vakuutusenantajien ja terveystarjoajien välisen sopimusjärjestelyjen avoimuutta ja keskittää julkisia hankintamenettelyjä. Useissa jäsenvaltioissa käynnistettyjä uudistuksia on jatkettava ja syvennettävä, jotta varmistetaan terveydenhuoltojärjestelmien kestävä rahoitus pohja sekä asianmukainen pääsy kaikkeen terveydenhuoltoon.

6. TULEVAT TOIMET

Euroalueen talouspolitiikasta annetuista suosituksista on keskusteltu neuvostossa ja käyty laajalti vuoropuhelua Euroopan parlamentin, työmarkkinaosapuolten ja sidosryhmien kanssa. Eurooppa-neuvosto hyväksyi ne kokouksessaan 18. ja 19. helmikuuta 2016.

Maaraporteissa esitettyä analyysia käsitellään jäsenvaltioiden kanssa kahdenvälisissä kokouksissa. Lisäksi komission varapuheenjohtajat ja komissaarit käyvät jäsenvaltioissa tapaamassa hallitusten ja kansallisten parlamenttien edustajia, työmarkkinaosapuolia ja muita sidosryhmiä.

Jäsenvaltioiden odotetaan puuttuvan havaittuihin haasteisiin kansallisissa uudistusohjelmissa sekä vakaus- ja lähentymisohjelmissa, jotka on julkaistava ja toimitettava komissiolle viimeistään huhtikuun puolivälissä. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita kuuntelemaan tarkasti kansallisia parlamentteja ja työmarkkinaosapuolia, kun ne laativat kansallisia ohjelmia.

LIITE 1 – MAKROTALouden JA JULKISEN TALouden EPÄTASAPAINOJEN YHDENNETTY VALVONTA

	Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn yhteydessä tehtyjen vuoden 2016 perusteellisten tarkastusten tulokset²¹	Vakaus- ja kasvusopimus (Keskipitkän aikavälin tavoite / Liiallisen alijäämän menettely)²²	Huomautukset, ml. muutokset, tilanne 8.3.2016
BE	Ei ole epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä ²³	Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely lopetettu
BG	On liiallisia epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	
CZ		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu	
DK		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	
DE	On epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty; sovelletaan velkasääntöä	
EE	Ei ole epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty	
IE	On epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2015 Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä ²⁴	
EL		Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2016	Eriytynyt rahoitustukiohjelma
ES	On epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava	Finanssipolitiikkaa koskeva komission itsenäinen suositus, koska oikea-

²¹ Luokkiin ”on epätasapainoja” ja ”on liiallisia epätasapainoja” sovelletaan erityisseurantaa, jota muokataan haasteiden vaikeusasteesta riippuen.

²² Luokittelu perustuu vuotta 2016 koskevaan arvioituun toteutumaan sellaisena kuin se esitetään komission talven 2016 talousennusteessa.

²³ Velkasääntö: Jos jäsenvaltio ei noudata velan viitearvoa (60 % suhteessa BKT:hen), sen osalta käynnistetään liiallisen alijäämän menettely, kun on ensin otettu huomioon kaikki keskeiset seikat ja suhdanteen vaikutus, mikäli maan velkatason ja 60 prosentin viitearvon välistä eroa ei vuosittain saada supistettua 1/20:lla (keskimäärin kolmen vuoden aikana). Velkasääntöä koskeva siirtymävaiheen järjestely: Sen jälkeen kun liiallisen alijäämän menettelyssä oleva jäsenvaltio on korjannut alijäämän, sillä on kolme vuotta aikaa velkasäännön noudattamiseen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että velkasääntöä ei sovelleta lainkaan kyseisenä aikana, sillä jäsenvaltion olisi edistytävä riittävästi kohti säännön noudattamista myös siirtymävaiheessa. Jos katsotaan, että jäsenvaltio ei ole edistynyt riittävästi kohti velan viitearvon noudattamista siirtymävaiheen aikana, on mahdollista käynnistää liiallisen alijäämän menettely.

²⁴ Edellyttäen, että liiallisen alijäämän olemassaolosta tehty päätös kumotaan vuoden 2015 toteutumatiетоjen pohjalta.

		viimeistään: 2016	aikaiseen korjaamiseen liittyy riskejä
FR	On liiallisia epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2017	
HR	On liiallisia epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2016	
IT	On liiallisia epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä	
CY		Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2016	Erityinen rahoitustukiohjelma
LV		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	
LT		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	
LU		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty	
HU	Ei ole epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä	Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely lopetettu
MT		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä	
NL	On epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä	
AT	Ei ole epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä	
PL		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	
PT	On liiallisia epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2015 Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä	
RO	Ei ole epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely lopetettu

SI	On epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2015 Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä	
SK		Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu	
FI	On epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velka ylittää viitearvoksi asetetun 60 % suhteessa BKT:hen	
SE	On epätasapainoja	Ennalta ehkäisevä osio Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu	
UK	Ei ole epätasapainoja	Korjaava osio Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: 2016–2017	Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely lopetettu

(tilanne 8.3.2016)

LIITE 2 – EDISTYMINEN KOHTI EUROOPPA 2020 -STRATEGIAN TAVOITTEITA

Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet (koko EU)	Vuoden 2010 tiedot	Viimeisimmät saatavilla olevat tiedot	Vuonna 2020, viimeaikaisen kehityssuuntauksen perusteella
1. Nostetaan 20–64-vuotiaiden työllisyysaste vähintään 75 prosenttiin	68,6 %	69,2 % (2014) 70,5 % (2015, kolmas vuosineljännes)	Tavoitetta ei todennäköisesti saavuteta
2. Nostetaan tutkimus- ja kehitystoimintaan tehtävien julkisten ja yksityisten investointien yhteenlaskettu BKT-osuus 3 prosenttiin	1,93 %	2,03 % (2014)	Tavoitetta ei todennäköisesti saavuteta
3a. Vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä ainakin 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta	14,3 %:n vähennys	23 %:n vähennys (2014)	Tavoite todennäköisesti saavutetaan
3b. Lisätään uusiutuvien energialähteiden osuus 20 prosenttiin energian loppukulutuksesta	12,8 %	16 % (2014)	Tavoite todennäköisesti saavutetaan
3c. Parannetaan energiatehokkuutta 20 prosenttia	5,6 %:n lisäys (primäärienergian kulutuksen osalta)	15,7 %:n lisäys (2014)	Tavoite todennäköisesti saavutetaan
4 a. Vähennetään koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus alle 10 prosenttiin	13,9 %	11,2 % (2014)	Tavoite todennäköisesti saavutetaan
4b. Nostetaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 30–34-vuotiaiden osuus vähintään 40 prosenttiin	33,8 %	37,9 % (2014)	Tavoite todennäköisesti saavutetaan
5. Saadaan ainakin 20 miljoonaa ihmistä pois köyhyys- ja syrjäytymisriskin piiristä	1,4 miljoonan lisäys (vertailuvuoteen eli vuoteen 2008 verrattuna)	4,5 miljoonan lisäys (2014)	Tavoitetta ei todennäköisesti saavuteta

LIITE 3 – JÄSENVALTIOIDEN PERUSTEELLISTEN TARKASTELUJEN TULOKSET

Belgian makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Heikon vientimenestyksen ja kilpailukyvyn lisäksi julkinen velka on suuri, mikä voi lisätä riskejä. Viimeaikainen kehitys viittaa vientimarkkinaosuuksien vakiintumiseen ja palkkojen nousun hidastumiseen. Julkinen velka on suuri eikä se ole vakaalla lasku-uralla, mikä merkitsee haavoittuvuutta, vaikkakin lyhyen aikavälin riskit näyttävät olevan hallinnassa. Viimeaikaisia politiikkatoimia ovat mm. palkkakehityksen maltillistaminen ja sosiaaliturvamaksujen alentaminen, mutta muutoksen kestävyuden varmistamiseksi olisi uudistettava palkanmuodostusmekanismien rakenteita. Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyuden varmistamisen edellyttämät sopeutustoimet ovat haastavampia tilanteessa, jossa nimelliskasvu on vaimeaa.

Bulgarian makrotaloudessa on liiallisia epätasapainoja. Taloudelle on ominaista rahoitussektorilla jatkuva epävakaus, yritysten suuri velkaantuneisuus ja korkea työttömyys. Vaikka pankkisektorin maksuvalmius ja kannattavuus on parantunut, sektorin vankempi arviointi voi perustua ainoastaan tulevaan omaisuuserien laadun arviointiin ja stressitesteihin. Työmarkkinoiden kitkaan liittyvät sopeutusongelmat ovat johtaneet korkeaan pitkäaikaistyöttömyyteen, ja osaamisen kohtaanto-ongelmat estävät työpaikkojen luomista. Pankkivalvonnan uudistamista ja kehittämistä koskevaa suunnitelmaa ei ole vielä kokonaisuudessaan toteutettu, ja maksukyvyttömyysmenettelyn tehokkuuden parantaminen on edelleen haaste. Sitä koskeva lainvalmistelu on käynnissä. Lisäksi on puututtava haavoittuvuustekijöihin pankkialan ulkopuolella.

Saksan makrotaloudessa on epätasapainoja. Suuri ja pitkään jatkunut vaihtotaseen ylijäämä vaikuttaa muihin maihin, ja se kertoo liiallisesta säästämisestä ja vaimeista investoinneista sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Vähäiset kotimaiset investoinnit estävät potentiaalista kasvua, ja liiallinen turvautuminen ulkoiseen kysyntään sisältää makrotaloudellisia riskejä, kun ulkomainen kysyntä on vaimeaa. Vaikka yksityinen kulutus on jonkin verran vahvistunut, investointitoiminta näyttää vakiintuneen vähäiseksi. Julkiset investoinnit ovat vähentyneet finanssipoliittisesta liikkumavarasta ja suotuisista rahoitusolosuhteista huolimatta, eivätkä julkisten investointien lisäämiseksi toteutetut toimet riitä täyttämään infrastruktuuri-investointien vajetta. Yksityisten investointien edellytysten parantamiseksi tarvitaan lisätoimia, joihin kuuluvat palvelusektorin uudistaminen ja verojärjestelmän tehokkuuden parantaminen.

Viron makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Maa saattaa nousevien yksikkötyökustannusten vuoksi menettää kilpailukykyään. Yksikkötyökustannusten arvioidaan kuitenkin maltillistuvan tuottavuuden kasvaessa ja reaali-palkkojen nousun hidastuessa. Asuntojen hinnat ovat nousseet voimakkaasti, vaikka nousu onkin vastannut tulojen kehitystä, ja asuntotarjonnan ennakoitaan mukautuvan elpyvään kysyntään. Yhä nouseviin hintoihin on kuitenkin kiinnitettävä huomiota sen takia, että ne voivat muodostaa riskin reaalitaloudelle. Tuottavuuden parantamiseen ja korkeamman arvonlisäyksen viennin edistämiseen tähtäviä politiikkatoimia on tehostettava. Työn tarjontaa edistävät ja palkkapaineita lieventävät toimet ovat yhä alkuvaiheessa. Useita makrovakaustoimenpiteitä on toteutettu, ja niiden vaikutusta asuntojen hintoihin on arvioitava myöhemmin.

Irlannin makrotaloudessa on epätasapainoja. Suuri ulkomainen nettovelka sekä julkinen ja yksityinen velka ovat tilanteen kohentumisesta huolimatta haavoittuvuustekijöitä. Ulkomainen nettovelka on jyrkässä laskussa, sillä vaihtotase on voimakkaasti ylijäämäinen ja kilpailukyky on lisääntynyt. Julkisen ja yksityisen velan arvioidaan supistuvan suotuisten

kasvuolosuhteiden tukemana. Pankkien pääomapohjaa on vahvistettu, ja niiden kannattavuus on paranemassa. Järjestämättömien lainojen aiemmin suuri määrä on vähenemässä. Vaikka kiinteistöjen hinnat kääntyivät vahvaan nousuun vuonna 2014, yliarvostuksesta ei ole selvää näyttöä. Mahdolliset huomattavat suhdannevaihtelut ja ulkoiset häiriöt uhkaavat kuitenkin edelleen taloutta. Erityisesti rahoitustukiohjelman aikana toteutettiin laaja valikoima toimenpiteitä, joilla puututtiin pankkisektorin korjaamiseen, maksukyvyttömyysmenettelyihin, asuntomarkkinoihin ja julkisen talouden kestävyysliittymiin keskeisiin haasteisiin.

Espanjan makrotaloudessa on epätasapainoja. Sekä julkisen että yksityisen ulkomaisen ja kotimaisen velan suuri määrä on edelleen haavoittuvuustekijä tilanteessa, jossa työttömyys on korkea, ja se vaikuttaa muihin maihin. Vaikka vaihtotase ja kustannuskilpailukyky ovat kohentuneet, ulkomaisen nettovelan ei arvioida saavuttavan kohtuullista tasoa nopeasti. Yksityisen sektorin velka vähenee suunnitellusti suotuisten kasvuolosuhteiden tukemana, mutta julkisen velan kasvu jatkuu. Toimenpiteitä on toteutettu rahoitussektorin osalta sekä yritysten ja yksityishenkilöiden maksukyvyttömyysmenettelyjen ja työllisyysturvalainsäädännön osalta. Tarvitaan kuitenkin lisätoimia, jotka on kohdistettava erityisesti palkanmuodostusprosessiin, innovointiin ja osaamiseen sekä vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamiseen.

Ranskan makrotaloudessa on liiallisia epätasapainoja. Suuri julkinen velka, johon yhdistyy heikentynyt tuottavuuden kasvu ja kilpailukyky, voi aiheuttaa tulevaisuudessa riskejä, jotka vaikuttavat muihinkin maihin. Julkisen velan kasvu jatkuu, eikä viimeaikainen kehitys viittaa selvään kilpailuvuon ja tuottavuuden kasvuun. Vaikka katetuotot ovat kasvaneet, investointien ei ennusteta elpyvän ennen vuotta 2017. Työn verokiilan kaventamiseksi on toteutettu politiikkatoimia, ja äskettäin on lisätty sitoutumista tähän. Rakennemuutosten tuloksellinen toteuttaminen on kuitenkin edelleen keskeistä esim. palkanmuodostusjärjestelmän ja yritysten kasvua estävän sääntelyn osalta. Menojen uudelleenarvioinnin kunnianhimoisuutta on lisättävä.

Kroatian makrotaloudessa on liiallisia epätasapainoja. Haavoittuvuustekijät liittyvät suureen julkisen talouden, yritysten ja ulkomaiseen velkaan sekä korkeaan työttömyyteen. Talouden varovainen elpyminen vähentänee yritysten velkaantuneisuutta ja vaihtotaseen koheneminen edistänee ulkomaanvelan pienenemistä. Julkisen velan kasvun odotetaan kuitenkin jatkuvan. Pankkisektorilla on edelleen paljon järjestämättömiä lainoja ja kannattavuus on heikko. Tarvitaan lisää vakauttamistoimia, ja julkisen talouden ohjausjärjestelmää on parannettava. Vaikka maksukyvyttömyyslainsäädännön parantamiseksi ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseksi on toteutettu toimenpiteitä, politiikka on edelleen hyvin puutteellista ja edellyttää erityisiä toimenpiteitä erityisesti valtion omistamien yritysten omistajaohjauksessa, julkishallinnon tehokkuudessa ja järjestämättömien lainojen hoitamisessa.

Italian makrotaloudessa on liiallisia epätasapainoja. Suuri valtion velka ja pitkittynyt heikko tuottavuusdynamikka ovat tulevaisuuden kannalta riskejä, jotka vaikuttavat muihin maihin. Kilpailukyky on edelleen heikko, sillä tuottavuusdynamikka on heikentynyt, mikä rajoittaa yksikkötyökustannusten sopeutusta maltillisesta palkkakehityksestä huolimatta. Järjestämättömien lainojen hidas hoitaminen rasittaa pankkien taseita. Korkea pitkäaikaistyöttömyys heikentää kasvunäkymiä. Julkisen velan vähentäminen edellyttäisi suurempia perusylijämiä ja jatkuvaa nimelliskasvua tulevaisuudessa. Poliittikkatoimia on kohdistettu työmarkkinainstituutioiden uudistamiseen, järjestämättömiin lainoihin, julkishallintoon, oikeuslaitokseen ja koulutukseen. Tarvitaan edelleen politiikkatoimia, jotka

kohdistuvat erityisesti yksityistämiseen, työehtosopimusneuvotteluihin, menojen uudelleenarviointiin, markkinoita avaaviin toimenpiteisiin, verotukseen ja korruption torjuntaan.

Unkarin makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Suuret ulkoisen velan jälleenrahoitustarpeet ja järjestämättömien lainojen suuri osuus ovat edelleen ongelma, mutta ulkoiseen ja sisäiseen velkaan liittyvät riskit ovat pienentyneet. Ulkomaisen nettovelan huomattavan vähenemisen taustalla ovat suuret vaihto- ja pääomataseen ylijäämät. Pankkien kannattavuus on alhainen, ja yksityisen sektorin luototus on vaikeaa. On toteutettu toimenpiteitä, joiden tavoitteena on rahoitussektorin sääntely-ympäristön ennustettavuuden parantaminen, pankkien verorasituksen keventäminen, ulkomaan valuutan määraisten velkojen osuuden pienentäminen ja tuettujen lainaohjelmien käyttöönotto. Näiden viimeaikaisten toimenpiteiden vaikutus ei vielä näy pankkien antolainauksessa. Lisäksi tarvitaan edelleen politiikkatoimia, jotka kohdistuvat reaaliseen kilpailukykyyn, tuottavuuteen ja yleiseen liiketoimintaympäristöön.

Alankomaiden makrotaloudessa on epätasapainoja. Suuri ja pitkään jatkunut vaihtotaseen ylijäämä vaikuttaa muihin maihin. Ylijäämä heijastelee pääasiassa talouden rakenteellisia piirteitä ja rahoitusalan ulkopuolisia yrityksiä koskevia politiikkalinjauksia. Kotitaloussektorilla on erittäin suuri velkakanta ja tarpeita sen purkamiseen. Vaihtotaseen ylijäämä on supistunut hieman vuodesta 2013, kun suhdannetilanne on parantunut, mutta kotitalouksien velkaantuneisuuden vähentäminen osaltaan ylläpitää vaihtotaseen ylijäämän korkeaa tasoa. Kotitalouksien velkaantuneisuuden vähentämiseksi on toteutettu toimenpiteitä, mutta niiden toteutus on hidasta. Verotoimenpidepaketin odotetaan voimistavan kulutusta ja näin osaltaan supistavan ylijäämää vuonna 2016.

Itävallan makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Itävallan pankkien ulkomaisilla vastuilla ja valuuttalainoilla voi olla kielteisiä heijastusvaikutuksia, myös pankkien pääomapositiot ja tuottonäkymät huomioon ottaen. Pankkien ulkomaiset vastuut ovat kuitenkin pienentyneet, ja parantuneen pääomatilanteen ja riskejä lieventävien toimenpiteiden odotetaan vähitellen tukevan pankkisektorin antolainauskapasiteettia. Rahoituslaitosten rakenneuudistus on vaikuttanut julkiseen talouteen, mutta se etenee nyt ilman julkista lisätukea. Valvontatoimenpiteillä on vahvistettu kotimaisen pankkisektorin riskinkanto- ja häiriönsietokykyä sekä parannettu ulkomaisten operaatioiden paikallista rahoitus pohjaa ja omaisuuserien laatua. Vientimarkkinaosuudet ovat pienentyneet vuosia, mutta kehitys on nyt pysähtynyt.

Portugalin makrotaloudessa on liiallisia epätasapainoja. Suuri ulkomainen nettovelka, yksityinen ja julkinen velka sekä järjestämättömien lainojen suuri osuus ovat haavoittuvuustekijöitä tilanteessa, jossa työttömyys on korkea. Vaihtotase on kohentunut hieman ylijäämäiseksi. Kotitalouksien velkaantuneisuus on vähentynyt, mutta yritysten velkaantuneisuus haittaa edelleen niiden menestystä. Erittäin suuren julkisen velan odotetaan vähitellen supistuvan. Poliitiikkatoimia on kohdistettu rahoitussektoriin, rahoituksen saantiin, maksukyvyttömyysmenettelyihin, työmarkkinoiden toimintaan, koulutukseen ja julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyteen. Tarvitaan kuitenkin edelleen politiikkatoimia, jotka kohdistuvat tuote- ja palvelumarkkinoihin, yritysten velkojen uudelleenjärjestelyyn, finanssipoliittikkaan ja työmarkkinoiden tiettyihin osa-alueisiin.

Romanian makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Riskit liittyvät ulkomaisen nettovelan suureen määrään, pankkisektorin haavoittuvuustekijöihin ja myötäsykliiseen

finanssipolitiikkaan sekä voimakkaaseen palkkojen nousuun. Elpymisen vahvistuessa suuri ulkomainen nettovelka on pienentynyt. Rahoitussektorin vahvistamiseksi on toteutettu toimia komission tuella. Pankkisektori on nyt pääomapohjaltaan vahva ja maksuvalmis, vaikkakin useat käsiteltävänä olevat lainsäädäntöaloitteet uhkaavat sen vakautta. Julkisen sektorin palkkoja ja vähimmäispalkkaa on korotettu, minkä lisäksi verotusta on kevennetty. Tämä saattaa johtaa myötäsykliseen finanssipolitiikkaan.

Slovenian makrotaloudessa on epätasapainoja. Haavoittuvuustekijöitä ovat pankkisektorin heikkoudet, yritysten velkaantuneisuus ja julkisen talouden riskit. Ulkomainen velka pienenee, pankkisektori on vakautunut ja yrityssektorin haavoittuvuustekijöihin puututaan operatiivisilla ja rahoituksellisilla uudelleenjärjestelyillä. Paineet velkaantuneisuuden vähentämiseen ovat helpottumassa, mutta ne haittaavat edelleen yritysten investointeja ja elpymisnäkyviä. Liiketoimintaympäristön haittana on edelleen hallinnollista rasisitusta. Poliittikkatoimia on kohdistettu roskapankin hallintoon ja valvontaan, ja valtion omistamien yritysten omistajaohjauksen osalta on edistytty merkittävästi. Sen sijaan edistymisen hallinnollisen rasisituksen vähentämisessä on ollut vähäistä, eikä suoria ulkomaisia sijoituksia koskevaa strategiaa ole vielä kokonaan toteutettu. Tarvitaan lisätoimia, jotta velka saadaan kestäväälle lasku-uralle.

Suomen makrotaloudessa on epätasapainoja. Suomi on menettänyt kilpailukykyään, mikä liittyy keskeisten alojen ja yritysten alamäkeen sekä tuottavuuden kasvua nopeampaan palkkojen nousuun. Tämä on johtanut vaihtotaseen voimakkaaseen heikkenemiseen. Yksityinen velka on suuri, mikä voi aiheuttaa haavoittuvuutta, vaikka rahoitussektori onkin vakaa. Kustannuskilpailukyky on alkanut vähitellen parantua, ja vientimarkkinaosuusien menettäminen on hidastunut. Vaihtotase on kääntymässä ylijäämäiseksi. Velan vähentämissuhteiden odotetaan pysyvän vähäisinä. Työmarkkinaosuudet ovat sopineet maltillisista palkankorotuksista, ja on käynnistetty hankkeita korkean teknologian alojen kasvun piristämiseksi ja viennin edistämiseksi. Viimeaikaiset asuntolainoihin kohdistetut toimenpiteet saattavat rajoittaa kotitalouksien velkaantuneisuuden kasvua.

Ruotsin makrotaloudessa on epätasapainoja. Tilanteessa, jossa luottovirrat ovat positiivisia, kotitalouksien suuren velkaantuneisuuden lisääntyminen ja korkeat ja yhä nousevat asuntojen hinnat aiheuttavat hallitsemattomien korjausliikkeiden riskin. Tällä voi olla vaikutuksia reaalityalouteen ja pankkisektoriin. Asuntojen hinnat eivät ole korjaantuneet, ja tekijät, jotka tällä hetkellä nostavat asuntojen hintoja, eivät todennäköisesti poistu lyhyellä aikavälillä. Makrovakauden osa-alueella on toteutettu toimenpiteitä, jotka voivat kuitenkin jäädä riittämättömiksi. Kaiken kaikkiaan tarvitaan edelleen poliittikkatoimia, jotka kohdistuvat asumiseen liittyvään verotukseen, asuntolainojen lyhentämiseen, asuntotarjonnan toimivuuteen ja vuokramarkkinoihin.

Yhdistyneen kuningaskunnan makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Suuri kotitaloussektorin velka ja korkea asuntojen hintataso sekä suuret vaihtotaseen alijäämät saattavat olla haavoittuvuustekijöitä. Kotitalouksien taseet ovat kuitenkin yhteenlaskettuina vahvoja. Kotitalouksien velkataso on laskenut ja asuntojen hintojen nousu on lakannut vuoden 2014 jälkeen. Lisäksi suotuista institutionaalinen kehys ja ulkomaan valuutan määräisten vastuuden vähäisyys lieventävät suureen vaihtotaseen alijäämään liittyviä riskejä, ja alijäämän odotetaan supistuvan, kun heikko suhdannetilanne kääntyy. Useat hallituksen tekemät aloitteet eivät ole vielä vaikuttaneet näkyvästi asuntojen kysynnän ja tarjonnan väliseen epätasapainoon.